

Szegedi emlékek

Dicséret és fenytetés

Komlós Juci művésznő, a Thália Színház tagja meséli:

— Sziklay Jenő, a társulat igazgatója megkívánta, hogy előadás után minden este összejöjjenek a színészek a Hungáriában. Egy hosszú asztal mellett ültünk, megbeszéltük az aznapi előadást, beszélgettünk. Kívülállónak komoly megtszíteltetés volt, ha odaülhetett ehhez az asztalhoz. Az első dicséretet is itt kaptam, az asztalnál, mint színésznő. A Szerelmes királynő volt az első nagyoperett, amiben megálltam a helyemet. A főpróbán még remegő lábakkal álltam. De éreztem a bizalmat a nagyszerű Patkós Irma részéről, aki a főszerepet játszotta, s ez átsegített a szerep nehézségein. Ezután az előadás után fordult elő először, hogy a Hungária-beli asztalnál nem szorultam az asztal végére. Felengedett irántam a hangulat is. Akkor már éreztem, tudtam, hogy végérvényesen színész vagyok...

Az 1937/38-as évaddal kezdte Komlós Juci szegedi pályafutását. Szubrett volt, nagyoperettekben, zenés vígjátékokban ismerkedett a színpadi játékkal, a közönséggel. Sziklay igazgató nem csak a színházban, de az épületen kívül is megköveztelte a színészeket, hogy a színészmesterségnek igyekezzenek becsületet szerezni, s ezt a becsületet megtartani.

— Ha a Hungária művészasztalától valaki táncolni akart elvinni egy színésznőt, Sziklaytól kellett felkérnie. Sziklay célja ezzel is az volt, rangot adni a társulatnak! De bent a színházban is szigorú volt. Fegyelmet követelt. Az első pénz-

büntetésem, az első komoly fegyelmit is Szegeden, Sziklay társulatánál kaptam — mosolyog Komlós Juci művésznő. Hogy miért? — Az Orfeuszt adtuk, s az isteneket magamfajta fiatal színészek játszották. Akkoriban még meg volt a Regdon-fürdő Szegeden, s mi délután ott süttettük magunkat a nappal. Igen ám, de este kicsi görög ingecskekben kellett volna fellépünk — ó, mi szegény görög istenek! —, viszont a napon paprika pirosra sültünk. Egő, vörös foltokkal jelentünk meg a színházban. Sziklay, amikor meglátott bennünket, szinte elájult. Először ki se akart engedni bennünket a színpadra. Végül mégis kiszégyenkeztünk a közönség elé, de ez a kis strandolás negyedhavi fizetésünkbe került, ami komoly érvágást jelentett tüdőbeteg pénztárcánkban.

E vidám élmények mellé egy szomorú is csatlakozik.

— Szegeden értem meg az Anschlusst — komorodik el Komlós Juci. — Két ember ült a nézőtérben. Szörnyű volt. A közönség a távollmaradásával tüntetett. Mi azazal tüntettünk, hogy két embernek is játszottunk. Elejétől végig előadtuk a darabot.

Ezután rövidesen a Fővárosi Operettszínházhoz szerződött, ahol szintén Sziklay igazgatása alatt dolgozott. Amikor Kardos Géza megbízták a Szegedi Nemzeti Színház vezetésével, Komlós Juci vele tartott Szegedre. Ekkor kezdett el prózát játszani, így hát Szegeden ért prózai jellemzésére is. Mindennap játszott, s mindennap mást! Jellem szerepeket, kisebb szerepeket... Kaphat valaki fiatal színésznőként ennél többet? És a muzsikához is Szegeden került igazán közel. Sokat adott tehát Szeged, jól megtöltötte Komlós Juci tarisznyáját is. Ebből a tarisznyából jutott a színészdinasztia legfiatalabb tagjának, a művésznő leányának is?

— Így vagy úgy: igen! Még a dédszüllők kezdtek el a színész pályát, azóta apai-anyai ágon végig ment. A lányom Földesi Mari néven, Debrecenben kezdte ősszel első évadát. Tehát vidéken; ott, ahol ma is talán a legtöbbet lehet tanulni.

Komlós Juci művésznő beléne az özőőszal tükrebe. Az az érzésem, nagyon meszsire lát benne, időben is és térben is. Talán a Szegedi Nemzeti Színház szép, régi épületét látja benne.

Gulay István

Szakértelem kell hozzá

A megyei tanács vb igazgatási és építési osztálya a közelmúltban megvizsgálta, hogy miért tart olyan sokáig a szegedi járásban az új házhelyek kialakítása. A hét községben végzett helyszíni ellenőrzés több hiányosságot tárt fel.

Többek között megállapították, hogy például Kiskundorozmán és Zombón a telekalakítási tervek, illetve munkarészek nem a házhelyrendezési vagy részletes rendezési tervek alapján készültek, holott rendelet is előírja, hogy többszintes épületeknél tíz, családi házak esetében ötven házhelyen felül telekalakítási tervet csupán házhelyrendezési terv alapján szabad készíteni. Az ügynevezett kitűzési vázlatrajzok, kisajátítási munkarészek több helyen hiányosak, hibásak voltak.

A községekben kisajátítási eljárások csak meglehetősen ritkán, 3—5 évenként fordulnak elő, s ezért a tanácsok dolgozói a kisajátítási munkában nem tudnak kellő gyakorlatot szerezni. A kisajátítási eljárást kezdeményező kérelmekben a hibákat nem veszik észre, a munkarészeket hiányosan terjesztik be a kisajátítást lefolytató szervhez. Végül is a hiányok pótlása miatt több hónapig tartó levelezés kezdődik.

A megoldás kulcsa az, hogy a kisajátítási eljárásokat mindenütt a jogszabályok előírásainak betartásával folytassák le. Ehhez az

kell, hogy a községekben is ismerjék ezeket. A megyei tanács igazgatási, valamint építési osztálya egyrészt megkereste a megyei földhivatalt, s kérte, hogy segítsen a gondokat megszüntetni, másrészt tájékoztatót állítottak össze, és juttattak el a községi tanácsokhoz a kisajátítási eljárások tudnivalóiról. Azt is javasolták nekik, hogy a kisajátítási eljárások előkészítésével és lebonyolításával ezentúl az ingatlanközvetítő szerveknek bízzák meg, mert az ott dolgozó jogi és műszaki szakemberek segítségével gyorsabbá lehet tenni az ügyintézt.

Meghalt és feltámadt

A 36 éves Ruth Youngnak a közelmúltban rettenetes, és egyben igen ritka élményben volt része: meghalt és feltámadt. Szabályosan kivette magát az autóbusból, hogy megmentse két éves kisfiának életét, aki kiesett a nyitott ajtón. Az anyának sikerült megmentenie gyermekét, ő maga azonban nagyon súlyosan megsérült. A Victoria Central Hospital orvosai minden lehető eszközzel megpróbálták életben tartani, de csakhamar beállt a halál. Kilenven perccel később azonban, amikor egy orvos véletlenül elhaladt az ágya előtt, azt látta, hogy a másfél órája null-ponton álló szív-működésmérő rendkívül gyengén, de mégiscsak jelez szív-működést. Az orvosok azon nyomban újból munkához láttak és sikerült visszahozniuk az életbe Ruth Youngot.

Vallomás

A nyomozó már rendet rakott maga körül. Már bezárta íróasztalába az aktákat. Eppen elindult volna haza, amikor kopogtatás nélkül berontott szobájába egy magas, rendkívül sovány férfi.

— Kérem, hallgasson meg! — kiáltotta, s feleletet sem várva, leült szembe a nyomozóval. A nyomozó homlokát ráncolta nézett a váratlan jövevényre. Egyáltalán nem tetszett neki. Különösen ellenszenvesnek találta szeszínű szemét.

— Hallgatom — mondta kényszeredetten. — Kérem, értsen meg engem — kezdte majdnem suttogva a férfi. — En egy élelmiszerüzlet igazgatója vagyok. El tudja képzelni?

— Igen. El — felelte a nyomozó, most már több érdeklődést pazarolva hivatlan látogatójára. — Térjen a tárgyra: mi történt? — Azzal kezdtem, hogy korábban közgazdászként dolgoztam. Am ott csak a fizetést kapod, semmi mást. És egyszer csak — mint derült égből villámcsapás — már ki is neveztek igazgatónak! Eleinte, természetesen, túrtóztattam magam. Hozzá voltam edződve a fix fizetéshez. Mellékes nem volt. Am egyszer csak — talán sejtji, hogy miért —, hozzáfogtak röhögni rajtam. „Hatőkör vagy te, nem igazgató. Anyámszony katonája az, aki nem csinálja meg a

Akció a magányos öregek segítésére

Szegeden is sok olyan idős ember él, akinek nincsen hozzátartozója, gondozója. Hogy hányan is vannak valójában, azt eddig még soha meg nem számolták, most indít a városi tanács vb III. kerületi hivatala egy olyan akciót, amelynek célja az elhagyott idős emberek felkutatása és támogatása.

Először is a jelentősszolgálat megszervezését kezdték, s ebben a város lakóinak segítségére számítanak. A körzeti orvosok, a körzeti házi betegápoló nővérek, a vöröskereszt alapszervei aktivistái és a lakóbizottságok segítségével szeretnék összeszámolni a gondozásra szoruló idős embereket, s ebben a szomszédok, ismerősök segítségét is kéri. Sok ugyanis az olyan szomszéd, vagy barát, aki önként gondját viseli néhány idős embernek, most ötfőlük is azt kéri a tanács, jelentsék a nevét és címét gondozottjuknak, hogy részesülhessen a szervezett támogatásban.

Ugyanakkor önkéntes jelentkezést várnak nyugdíjas asszonyoktól, háziasszonyoktól, tömegszervezetek aktívaitól, akik vállallják, hogy jórészt társadalmi munkában, de alkalmankénti szerezni jutalomért gondját viselik egyedülálló embereknek. Szegeden négy hivatásos szociális gondozónő működik, akik nem győzik egyedül a munkát, viszont az ő irányításukkal, szakszerű tanácsaikkal arra vállalkozók sokat segíthetnek az öregek gondjainak megoldásában. Természetesen, ha régebbi ismeretségből fakad a gondozás, akkor kérésre a gondozó társadalmi aktíva ugyanaz a gondozó maradhat, aki eddig is önkéntesen vállalkozott rá, de ha jelentkezika a kereső szolgálatnál olyan idős ember, akinek nincs ismerőse, számára a társadalmi aktívák közül a szervező gondozónő választja ki, kölcsönös meg egyezés alapján, a pártfogót. Jelentkezhetnek szocialista brigádok, vagy más közösségek is, akik időnként a rászorulóknak nagytakarításban, lakásfelújításban hajlandók segíteni, velük is örömmel kötnék társadalmi szerződést a III. kerületi tanácsai hivatal egészségügyi osztályának szociálpolitikai csoportjánál.

maga szerencsáját.” És lassacskán — hisz érti, ugye? A sok dumától azon veszem észre magam, hogy én is elkezdlek kétségbeesetten gondolkodni: tényleg, hát miféle igazgató vagy te, ha rosszabbul élsz, mint egy gebes utcái árus? Különben is — a helyzet is kötelez. Érti?

— Ez eddig rendben is van...

— Igen — folytatta a vendég. — Aztán elváltak a feleségemtől, és elveszek egy fiatal csinibabát. Elvégre is csak egyszerű élni! Am az ilyet öltöztetni is kell! Drága bunda, ékszer, miegyéb. De hát az efféle babáért minden áldozatot érdemes meghozni. Vikendház — igazi, kacsalábon forgó, csinibabához illő, nem pedig egy kutyáol. Nyáron: irány a Krim, a Fekete-tenger. Nem ám holmi „Moszkvicson”, hanem „Volgán”, amelyikben mutat a kicsi! A barátok előtt is tartani kell a nívót, a vendégeknek pedig olyan vacsorát kell készíttetni, hogy egy életen keresztül megemlégessék.

— Érttem — mondta a nyomozó szerfelett udvariasan, és az asztalfiókból előhúzott egy nyáláb tiszta papírt.

— Valószínűleg, ön is tudja — lélegzett mélyet az igazgató —, hogy a manna nem az égből potyog... Így az elárulástól le kell vennem a sapot. Egnemely árut felárral kell árusítanom... És ha így összekoldult az ember, mondjuk, egy félmilliót, akkor mit kaphat érte?

— Ezt a bíróság dönti el, nem én. Össze kell írnia mindent becsületesen.

— Tudom, tudom! — És ha az ember bevall mindent, akkor... akkor kevesebbet szab ki a bíróság?

A nyomozó ránézett az igazgató gyűrött fel-

felmenleg Szegeden 64 idős ember vár szociális otthoni felvételre, és 52 gondozásra szoruló, egyedülálló embert ápol két házigondozónő. A jelentősszolgálat megszervezése után várhatóan több emberről kell gondoskodni, mintegy 50 aktívára lenne szükség, akik segítenek. A városi tanács vb 50 ezer forint póthitelt biztosít arra a célra, hogy alkalmanként az aktívákat jutalmazhassák. De elsősorban az emberségre, segítőkészre számítanak, hogy sikeres legyen az akció, hogy ne legyen Szegeden egyetlen idős ember se, akire soha senki nem nyit ajtót, akinek senki nem segít.

Sz. M.

Épülő vasutak

Tizennégy fejlődő ázsiai, afrikai és latin-amerikai országban nyújtanak segítséget a szovjet szakemberek a műutak és vasutak építéséhez. Közreműködésükkel hamarosan befejezik a Szíriai Arab Köztársaság északi vidékét átszelő 800 kilométeres vasútvonal építését. A pályatest kiépítése során nyolc alagutat fúrtak, két híd építettek és több — 70 méteres szakadékokat átvívelő — viaduktot létesítettek.

A Guineai Köztársaságban a Conakry-i kikötő és a bauxit lelőhelyek között épül ki — szovjet segítséggel — a vasútvonal, amely lehetővé teszi az értékes nyersanyag olcsó szállítását.

Szovjet mérnökök dolgoznak a kubai úthálózat bővítésének, az iráni Dzsulfa—Tabriz vasútvonal villamosításának munkálatain. A Bengál Népi Köztársaságban segítséget nyújtanak az úthálózat bővítési tervének kidolgozásában.

Újabb 4 és fél millió kilowatt az Angarán

A szibériai Angara folyón san fejlődő keleti területen épülő vízierőművek sorozatában a leghatalmasabb a 4,5 millió kilowatt kapacitású bogucsanszki erőmű lesz. Az Angarán már működik a Bratszki Vízierőmű, amely a világ egyik legnagyobb erőműve —, a Szovjetunió gyorsan fejlődő keleti területén számára termel olcsó áramot. Az utóbbi időben új gépgyárak, vegyipari, vas-, acél- és színesfémkohászati vállalatok jöttek itt létre. A villamosítás az igen gazdag kőolaj- és földgázlelőhelyek gyors kiaknázását is elősegíti.

Dugonics András könyvtára

Értékes katalógus a Somogyi-könyvtár kiadványai sorozatban

A Somogyi-könyvtár kiadványai sorozat 14. darabjaként jelent meg Gyuris György Dugonics könyvtára című katalógusa. Az értékes munka Dugonics András könyvtárából származó 142 kötet könyvról számol be, amelyek a Somogyi-könyvtár tulajdonába kerültek.

A kötet bevezető tanulmánya a könyvtár megszervezésének történetével foglalkozik. A gyűjtemény sok hányódás után 1938 márciusában került be a Somogyi-könyvtárba. Az eladó személyei nem lehet pontosan kideríteni, az azonban — a korábbi kutatások megállapításával ellentétben — bebizonyosodott, hogy nem a Dugonics család egyenes leszármazottja volt. Az anyag leltározását még a beszerzés évében elvégezték, így az —

három elveszett kötet kivételével — ma is együtt van.

A katalógus a Somogyi-könyvtár raktári rendjében tárja fel a 142 kötetben található 376 művet. Közli az ügynevezett analékták (apróbb nyomtatványok és kéziratok gyűjteményei), és az önálló művek adatait. Röviden foglalkozik azokkal a Dugonics-kötetekkel, amelyek eredete, vagy holléte még nem egészen tisztázott. Ismerteti Dugonics Ádám könyveit is, amelyek az öröklődés folyamán kerültek Dugonics András gyűjteményébe.

Gyuris György munkája értékes forrás, segítője lehet a további Dugonics-kutatásoknak, adatait kiegészítik a XVIII. század művelődéstörténetének képét.

öltőjére, elvasott smicspakájára, melyet ott szorongatott a kezében. Bizonyos részvétellel ránkoltta össze a szemöldökét:

— Hogyne, ha a bevállásnál a felét nem tagadják le!

— Nálam ez kizárt — mondta határozottan a sovány férfi, és szeméi ide-oda ugráltak. — A vizsgálat ezt különben is kideríti! Mégis mennyit szoktak ilyenkor nyakába sózni az embernek?

— A tényekből még semmit sem ismerek — felelte a nyomozó ellágyultan. — Mindenképpen enyhítő körülmény, hogy ön önként tett vallomást. A bíróság ezt kétségtelenül a javára fogja írni. Három évnél többet így nem foghat kiszabni. — Ezzel az igazgató elé csúsztatott egy csomó papírt, és egy tollat. — Irjon le mindent, a számadatokat is, de pontosan! Ez a legfontosabb!

A férfi semmiféle jelentőséget nem tulajdonított a nyomozó eme gesztusának. Egykedvűen nézte az ablak párkányán turbékoló galambokat.

— Nem sokkal lettem okosabb — fújta ki magát a vendég. — Önként jelentkeztem, mégis a nyakadba sóznak jó pár évet, igaz? De így is hálás vagyok önnek... Elmentem dolgozni.

A nyomozó kényszeredetten mosolygott: — Félek, ezek után önnek máshová kell bevonulnia. De hová siet? Tegyen pontos írásos vallomást...

— Miről? — Csodálkozott rá a sovány férfi, kezébe véve hatalmas aktatáskáját. — Mindez csak feltevés. Hisz engem még csak ma neveztek ki igazgatónak!

Igor Filenkov